

án việc làm mới bằng cách đầu tư 150 tỷ đôla tiền thuế để giúp các công ty phát triển nguồn năng lượng sạch mới, như năng lượng gió, năng lượng mặt trời và địa nhiệt.

Đến thăm nhà máy Cardinal Fastener & Specialty Co. ở Cleveland ngày 16/1/2009, Tổng thống Obama đã nói: “Năng lượng tái tạo không phải là cái gì đó xa vời. Nó không phải là một phần của tương lai xa xôi. Lĩnh vực này đang được thực hiện trên khắp nước Mỹ. Chúng ta có thể tạo ra hàng triệu chỗ làm và những ngành công nghiệp mới nếu chúng ta hành động ngay lúc này”.

Kỷ niệm Ngày Trái đất bằng việc công bố một kế hoạch năng lượng, Tổng thống Barack Obama, hôm 22/4, kêu gọi “một kỷ nguyên mới về thăm dò năng lượng ở Mỹ” và lập luận rằng kế hoạch của ông sẽ ngay tức khắc giúp ích cho kinh tế và môi trường.

“Lựa chọn mà chúng ta đang đối mặt không phải là cứu nguy môi trường và cứu nguy kinh tế - đó là lựa chọn giữa sự thịnh vượng và suy thoái”, ông Obama nói trong chuyến đi đầu tiên của ông đến Iowa sau bầu cử. “Nước nào dẫn đầu thế giới trong việc tạo ra các nguồn năng lượng sạch mới sẽ là nước dẫn đầu nền kinh tế toàn cầu thế kỷ XXI”.

Obama tới thăm nhà máy Newton's Trinity Structural Towers tại Iowa để khuếch trương kế hoạch năng lượng của ông. Những người Cộng hòa hoài nghi và một số thành viên Dân chủ ở các bang có ngành khai thác than phàn nàn rằng kế hoạch đó sẽ tăng chi phí cho người tiêu

dùng, đưa việc làm ra nước ngoài và làm tổn thương các doanh nghiệp.

Obama nhấn mạnh, về ngắn hạn, nước Mỹ cần tăng cường khai thác dầu lửa và khí đốt nội địa, song về lâu dài thì phải tập trung vào cách thức sử dụng nhiều năng lượng tái tạo hơn. Ông kêu gọi mỗi người Mỹ hãy thay thế bóng đèn dây tóc bằng bóng đèn compact.

Obama thông báo, chính quyền của ông đang thành lập một chương trình triển khai các dự án ngoài khơi sản xuất điện từ turbine gió và dòng hải lưu. Ông cũng khẳng định gió có thể tạo ra khoảng 20% nhu cầu điện của nước Mỹ vào năm 2030 nếu như tiềm năng đầy đủ của nguồn lực tự nhiên này được khai thác cả trên đất liền và ngoài biển. Nó cũng tạo ra khoảng 250.000 việc làm. Tuy nhiên, theo Hiệp hội Phong năng Mỹ, phong năng chỉ chiếm dưới 2% tổng lượng điện được sản xuất ở nước này.

Kế hoạch năng lượng của Obama sẽ làm giảm lượng khí thải nhà kính xuống 20% vào năm 2020 và 83% vào giữa thế kỷ này. Nó cũng kêu gọi một loạt biện pháp nhằm tới việc bớt sử dụng các tài nguyên hóa thạch, chẳng hạn như yêu cầu các nhà máy sản xuất điện phải sản xuất 1/4 lượng điện của họ từ các nguồn có thể tái tạo ■

*Nguyễn Xuân Ninh Tổng hợp
Viện Nghiên cứu Châu Mỹ*

XUNG QUANH THỎA THUẬN COLOMBIA CHO PHÉP MỸ SỬ DỤNG CĂN CỨ QUÂN SỰ

Sự kiện đảo chính quân sự ở Honduras chưa lắng xuống thì việc Colombia cho Mỹ sử dụng các căn cứ quân sự tại nước này một lần nữa lại khiến châu Mỹ nóng lên. Dư luận đang lo ngại về một cuộc khủng hoảng chính trị ở khu vực Mỹ Latinh và nguy cơ xảy ra xung đột vũ trang có sự can thiệp của Washington.

Ngày 15 tháng 7 vừa qua, chính phủ Bogota loan báo thỏa ước trên nguyên tắc để cho Hoa Kỳ sử dụng 7 căn cứ ở Colombia trong khuôn khổ các chiến dịch

chống nạn buôn bán ma túy và chống các tổ chức du kích. Theo đó, khoảng 800 binh lính và 600 nhân viên dân sự Mỹ sẽ đồn trú tại đây thay thế căn cứ Manta sau khi Ecuador từ chối gia hạn cho thuê cơ sở này. Thỏa thuận này được coi là sự mở rộng Kế hoạch Colombia mà hai nước khởi động từ năm 2000. Song xung quanh thỏa thuận này đã dấy lên những làn sóng phản đối từ các nước Nam Mỹ, đặc biệt là hai quốc gia đứng đầu phong trào cánh tả là Venezuela và Ecuador.

1. Lập luận của Colombia và Mỹ

Sau 10 năm thuê căn cứ không quân Manta tại Ecuador, ngày 17/7 vừa qua, binh sĩ Mỹ đã trả lại phần đất 27 héc-ta cho chính quyền nước này. Căn cứ Manta là trung tâm của các hoạt động chống ma túy của Washington ở Tây Bán cầu vì Ecuador là vùng đất trung chuyển giữa các quốc gia sản xuất cocain lớn (Colombia, Peru, Bolivia) và nước tiêu thụ khổng lồ (Mỹ). Kể từ năm 1999 đến nay, căn cứ chiến lược này đã hỗ trợ họ bắt giữ gần 2/3 lượng cocain trên Thái Bình Dương, đồng thời ngăn chặn hiệu quả bọn tội phạm sử dụng đường hàng không để vận chuyển ma túy. Dựa vào những kết quả đã đạt được tại Ecuador, Mỹ tiếp tục triển khai và thỏa ước với Colombia việc thực hiện chống ma túy vì “mục đích hoàn toàn trong sáng”. Song tin này gây lo lắng cho một số quốc gia tại khu vực đã từng chứng kiến nhiều vụ xâm lăng trong lịch sử của quân đội Mỹ, và càng có căn cứ hơn khi mục tiêu cũng như số lượng quân Mỹ hiện diện tại Colombia theo thỏa thuận lớn hơn những gì quốc gia Nam Mỹ này thật sự cần. Chính vì vậy, để giải thích rõ ràng cho vấn đề này, cũng như nhằm xoa dịu những lo lắng và tìm kiếm sự ủng hộ của các nước trong khu vực, vừa qua Tổng thống Colombia Alvaro Uribe đã có chuyến công du 7 nước Nam Mỹ. Ông đã khẳng định: “đất nước của chúng tôi không phải là một kẻ chuyên đi gây hấn... Vấn đề lớn nhất của chúng tôi là cuộc chiến chống lại nạn khủng bố đang hoành hành trong nước. Đây cũng là lý do để chúng tôi chiến đấu”.

Theo phát biểu của Quyền Bộ trưởng Quốc phòng Colombia, Fredy Padilla, nếu hai bên đạt được thỏa thuận về hợp tác quân sự thì quân đội Mỹ có thể được sử dụng một số căn cứ trên lãnh thổ Colombia với thời hạn là 10 năm và thỏa thuận này sẽ không cho phép Mỹ lập căn cứ quân sự tại đây. Đồng thời, ông còn thừa nhận hiện đã có một thỏa thuận sơ bộ giữa hai nước là Mỹ được triển khai các chiến dịch quân sự nhằm “phục vụ cho công cuộc chống buôn lậu ma túy” với ba căn cứ không quân là Barranquilla (nằm trên bờ biển Caribbean), Palanquero (tại miền Trung Colombia), và Apiay (tại phía Đông); hai căn cứ lục quân là Tolemaida và Larandia; hai căn cứ hải

quân là Cartagena (trên bờ biển Caribbean) và căn cứ mang tên Thái Bình Dương.

Về phía Nhà Trắng, Tổng thống Barack Obama đã khẳng định: “Chúng tôi đã thỏa thuận an ninh với Colombia trong nhiều năm qua. Chúng tôi đã cập nhật thỏa thuận đó. Chúng tôi không có ý định thiết lập một căn cứ quân sự của Mỹ tại Colombia”. Ông cũng cho biết thêm: “Đây là việc tiếp tục trợ giúp mà chúng tôi đã và đang cung cấp cho họ. Chúng tôi không có ý định gửi thêm số lượng lớn binh lính tới Colombia, và chúng tôi rất muốn Colombia và các quốc gia láng giềng của họ hoạt động yên ổn”. Những khẳng định trên cho thấy, thỏa thuận với Colombia của Mỹ chỉ nhằm phục vụ cho nhiệm vụ chống buôn lậu ma túy đơn thuần và không có mục đích can thiệp vào mối quan hệ giữa các nước Nam Mỹ.

2. Phản ứng của các nước Nam Mỹ

Quan hệ ngoại giao giữa Venezuela và Colombia dần đóng băng sau khi Colombia cáo buộc Caracas cung cấp vũ khí cho quân nổi dậy FARC (Lực lượng Vũ trang Cách mạng Colombia) và thỏa ước lần này với Mỹ càng làm căng thẳng giữa hai nước đẩy lên cao. Ngày 5/8, Tổng thống Hugo Chavez cảnh báo rằng các căn cứ quân sự mà Mỹ sẽ thiết lập tại Colombia có thể là bước đi đầu tiên của một cuộc chiến tranh tại Mỹ Latinh. Ông khẳng định thỏa ước đó đe dọa đến an ninh của Venezuela, nước có hơn 2000 km đường biên giới chung với Colombia và có thể gây bất ổn trong khu vực. Theo ông Chavez, cùng với việc thông qua bản thỏa thuận này, Colombia đang thực hiện một “chính sách phát động chiến tranh” và nước này đang trên đường trở thành một Israel tại Mỹ Latinh. Bên cạnh đó, ông đã lên tiếng bác bỏ vai trò trung gian nhằm tìm kiếm giải pháp cho xung đột ngoại giao giữa Venezuela và Colombia xung quanh kế hoạch tăng quân của Mỹ tại các căn cứ quân sự tại Colombia. Ông Chavez cũng cho biết ông sẽ tham dự hội nghị thượng đỉnh Liên hiệp các quốc gia Nam Mỹ tại Quito, Ecuador để kêu gọi các đồng minh châu Mỹ Latinh gây sức ép lên Tổng thống Alvaro Uribe nhằm buộc ông này xem xét lại kế hoạch cho phép tăng cường sự hiện diện của quân đội Mỹ tại khu vực.

Trong một loạt động thái nhằm phản ứng lại Colombia, ông Chavez đã quyết định ngừng các chuyến hàng nhiên liệu với giá ưu đãi cho Colombia và Tập đoàn dầu khí quốc gia Colombia Ecopetrol cũng không được tham gia khai thác dầu khí tại nước này, dù Ecopetrol đã đăng ký đầu thầu ở một số lô tại Dải Orinoco, khu vực rất giàu tiềm năng dầu khí. Đồng thời, ông cũng ra lệnh ngừng nhập khẩu 10.000 xe hơi do Colombia sản xuất, cũng như lương thực thực phẩm từ nước này xuất sang và bắt đầu tìm kiếm thị trường nhập khẩu thay thế từ Brazil và Argentina. Ông cho biết thêm sắp tới ông sẽ đến thăm Nga để mua xe tăng nhằm tăng cường khả năng chiến đấu trước mối đe dọa do sự tăng cường hiện diện quân sự của Mỹ tại Colombia gây ra.

Một quốc gia Nam Mỹ khác cũng có mối quan hệ không tốt với Colombia trước đó, nay càng căng thẳng hơn khi thoả thuận giữa Colombia và Mỹ sẽ được ký kết, đó là Ecuador. Trước những lo ngại về khả năng xảy ra cuộc chạy đua vũ trang vào lúc mà khối Liên hiệp Nam Mỹ đang tìm cách xây dựng một khu vực hoà bình thì chính phủ nước này quyết định sẽ điều 1.200 binh sĩ tới tỉnh biên giới Esmeraldas để hỗ trợ lực lượng an ninh chống buôn lậu ma túy, vũ khí và nhiên liệu. Đồng thời, với chính sách tăng thuế các hàng hóa từ Colombia, Ecuador đang góp phần khiến nền kinh tế ốm yếu do chịu hậu quả từ căng thẳng ngoại giao của Colombia trở nên trầm trọng hơn.

Vấn đề càng trở nên phức tạp khi Tổng thống Brazil, Luiz Inacio Lula da Silva - nhân vật nổi tiếng "ôn hoà" chỉ trích mạnh mẽ quyết định này của Colombia. Phản đối này có căn cứ bởi trước đó, Tổng thống Barack Obama khẳng định việc khôi phục hoạt động của hạm đội hải quân IV của Mỹ có nhiệm vụ tuần tiễu tại biển Nam Mỹ và Caribbean - khu vực gần những mỏ dầu của Brazil để chống buôn lậu ma túy và tiến hành các hoạt động trợ giúp nhân đạo. Tuy nhiên, Brazil đã có hoài nghi về hành động can thiệp quân sự của Mỹ để ủng hộ các chế độ độc tài trong khu vực này. Brazil khẳng định kế hoạch cho Mỹ sử dụng căn cứ ở Colombia giống như một di sản của thời Chiến tranh Lạnh và Mỹ dùng chiêu bài

chống buôn lậu ma túy để tăng sự hiện diện của mình tại Nam Mỹ. Song, chính phủ Brazil lại có phản ứng dè dặt hơn khi yêu cầu Bogota đưa ra đảm bảo về việc các hoạt động của binh lính Mỹ tại Colombia sẽ chỉ được giới hạn tại nước sở tại. Theo Larry Birns, Giám đốc Cơ quan nghiên cứu các vấn đề Mỹ Latinh tại Washington, Brazil coi việc Colombia đồng ý cho Mỹ đặt căn cứ quân sự là một sự đổi đầu, và sẽ không ngạc nhiên nếu Brazil tiến hành một cuộc chạy đua vũ trang chống Colombia, thậm chí cả Peru, nước đang bị Brazil coi như "đầy tớ" của Nhà Trắng.

Chuyến công du 3 ngày tới 7 nước Nam Mỹ của Tổng thống Colombia, cũng chỉ thuyết phục được một số nước. Peru do muốn trở thành một nước thân Mỹ, đã hoan nghênh quyết định này của Colombia. Paraguay và Chile tuyên bố "tôn trọng" quyết định của Bogota nhưng Bolivia, Uruguay và Argentina lại lên án.

Mới đây, trong bài viết với tiêu đề "bây nhất dao đâm vào tim Mỹ Latinh", lãnh tụ Cuba Fidel Castro đã lên án kế hoạch thiết lập bẫy căn cứ quân sự của Mỹ tại Colombia và khẳng định các căn cứ này là mối đe dọa đối với tất cả các nước Mỹ Latinh. Ông kêu gọi chính phủ các nước thành viên Liên minh các nước Nam Mỹ (UNASUR), Khối thị trường chung Nam Mỹ (MERCOSUR) và Nhóm Rio cần phân tích và làm rõ mục đích khiến Mỹ muốn thiết lập căn cứ tại khu vực "trái tim" của Nam Mỹ.

Là một trong những quốc gia sản xuất cocain lớn nhất thế giới, Colombia cần những biện pháp và hỗ trợ quốc tế trong cuộc đấu tranh chung chống ma túy, vì vậy việc Lầu Năm Góc tăng cường hiện diện quân sự tại nước này có thể đạt hiệu quả hơn. Tuy nhiên, những làn sóng phản đối với những lo ngại về vai trò quân sự quá lớn của Mỹ cũng có thể gây phức tạp thêm cuộc xung đột dai dẳng tại Colombia, đồng thời tạo ra sự căng thẳng trong quan hệ với các nước láng giềng nếu như Mỹ lợi dụng các căn cứ quân sự tại đây để do thám cũng như có những hoạt động vi phạm chủ quyền của họ ■

*Nguyễn Thùy Dương Tổng hợp
Viện Nghiên cứu Châu Mỹ*